

ντροπή

ντροπή, η, ουσ. [*αρχ. έντροπή*], η ντροπή. **1.** η συστολή: «κατέβασε από ντροπή το βλέμμα της». **2.** αυτός που με την ανάρμοστη συμπεριφορά του εξευτελίζει κάποιον ή κάτι: «είναι η ντροπή της οικογένειά του». **3.** ως επιφών. **ντροπή!** έκφραση αποδοκιμασίας ή αποτροπής σε άτομο που κάνει ή προσπαθεί να κάνει κάποιο κακό σε κάποιον χωρίς να ντρέπεται. (Ακολουθούν 11 φρ.)·

- *έγινε κόκκινος από ντροπή του ή έγινε κόκκινος απ' την ντροπή του*, ντράπηκε πάρα πολύ, καταντράπηκε: «είναι πολύ σεμνό παιδί και, μόλις του ζήτησε η κοπέλα να χορέψουν, έγινε κόκκινος απ' την ντροπή του»·

- *η δουλειά δεν είναι ντροπή ή η δουλειά ντροπή δεν έχει*, βλ. λ. [δουλειά](#)·

- *η μισή ντροπή δική μου και η μισή δική του*, **α.** έκφραση που λέγεται από κάποιον για να μειώσει τις αρνητικές εντυπώσεις, στην περίπτωση που κάποιος απορρίψει το αίτημα ή την παράκλησή του για κάτι, με το σκεπτικό ότι, εκτός από τη δική του ντροπή που αιτεί, που παρακαλεί, θα πρέπει να ντρέπεται και αυτός που απορρίπτει το αίτημα, την παράκλησή του: «θα τον παρακαλέσω να προσλάβει το γιο μου στη δουλειά κι αν μου αρνηθεί, η μισή ντροπή δική μου και η μισή δική του». **β.** προτρεπτική ή ενθαρρυντική έκφραση σε κάποιον να επιχειρήσει κάτι που ίσως θεωρηθεί από τρίτους ως επιλήψιμο: «μια και δε με κάλεσε, θα πάω απρόσκλητος στο χορό, και η μισή ντροπή δική μου και η μισή δική του». Είναι και φορές που για να προσδοθεί ειρωνική διάσταση στην έκφραση λέγεται: *η μισή ντροπή δική του και η άλλη μισή δική του*·

- *η μπουκιά της ντροπής*, βλ. λ. *μπουκιά*·

- *η ντροπή μισή μισή*, βλ. φρ. *η μισή ντροπή δική μου και η μισή δική του*. (Τραγούδι: *έλα φίλα με κι εσύ κι η ντροπή μισή μισή, μάκια μάκια, μάκια μάκια στα χεράκια στα λαιμάκια*)·

- *ντροπή σου! ή πω πω ντροπή! ή τι ντροπή!* έκφραση αποδοκιμασίας ή αποτροπής σε άτομο που προσπαθεί να κάνει ή κάνει κάποιο κακό σε κάποιον χωρίς να ντρέπεται·

- *ντροπής πράγμα! ή ντροπής πράγματα!* λέγεται για κατάσταση που πρέπει να προξενεί ντροπή σ' αυτόν που τη δημιουργήσει ή την προκάλεσε ή γενικά για κατάσταση για την οποία πρέπει να ντρεπόμαστε: «είναι ντροπής πράγμα να κακομιλάς σε γέρο άνθρωπο!» || σήμερα στην κοινωνία μας γίνονται ντροπής πράγματα, αλλά δεν ιδρώνει τ' αφτί κανενός!»·

- *ξεπλένω την ντροπή μου*, εκδικούμαι κάποιον για την ηθική ζημιά ή προσβολή που μου έχει κάνει: «απ' τη μέρα που έμαθε πως αποκάλεσε τη μητέρα του πόρνη, του την έχει στημένη για να ξεπλύνει την ντροπή του». (Λαϊκό τραγούδι: *ποιο ποτάμι και ποια θάλασσα μεγάλη θα βρεθεί, να σε ξεπλύνει απ' τη ντροπή; Να πνιγείς σε μια καινούρια παραζάλη και να σβήσεις απ' το νου μου ένα πρωί!*)·

- *ξεπλένω την ντροπή μου με αίμα*, σκοτώνω κάποιον παίρνοντας εκδίκηση για μεγάλη ηθική ζημιά ή προσβολή που μου έχει κάνει. Συνήθως η αυτοδικία αυτή γίνεται για λόγους τιμής: «επειδή άφησε την αδερφή του έγκυο και δεν την παντρεύτηκε, του την έστησε ένα βράδυ και ξέπλυνε τη ντροπή του με αίμα»·

- *πεθαίνω από ντροπή ή πεθαίνω απ' την ντροπή μου*, ντρέπομαι υπερβολικά, βασανιστικά: «αν μάθει ο πατέρας μου πως με κατηγορούν για καταχραστή, θα πεθάνει απ' την ντροπή του». (Λαϊκό τραγούδι: *τη μαύρη μου κατάντια όποιος ξέρει, στη μάνα μου ποτέ να μην το πει, αν μάθει ότι είμ' ένα κουρέλι, η δόλια θα πεθάνει από ντροπή*)·

- *της ντροπής*, **α.** λέγεται για κάτι που προκαλεί ηθική μείωση, εξευτελισμό: «βρισκόμαστε στην αρχή του εικοστού πρώτου αιώνα και τα νοσοκομεία μας εξακολουθούν να είναι νοσοκομεία της ντροπής». **β.** χαρακτηρίζει την τελευταία ποσότητα τροφής, που όλοι οι παρευρισκόμενοι διστάζουν να την πάρουν: «είχε μείνει ένα κεφτεδάκι της ντροπής και δεν τολμούσε κανένας να το πάρει»·